

Ireneusz Werbiński

"Świętość według Apostoła Pawła", Tomasz Michalski, Warszawa 2000 : [recenzja]

Studia Włocławskie 4, 458-460

2001

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

i dobitnie świadczy o jego dobrym przygotowaniu naukowym. Wykorzystanie źródeł, sposób analizy poszczególnych zagadnień i wyprowadzanie wniosków zmierzające do ukazania syntezy zagadnienia zasługują na najwyższe uznanie. Warto również podkreślić piękno i żywość języka pracy, jak również to, że pozycja ta oprócz teologicznego posiada również wymiar duszpasterski, co świadczy o umiejętności przełożenia myśli teologicznej na jej wymiar życiowy, a tego ciągle poszukują duszpasterze. Wszystkie wyżej wymienione walory świadczą o tym, że ta praca doktorska posiada bardzo wysoki poziom merytoryczny i metodyczny. Ze wszech miar zasługuje na to, aby ukazała się drukiem.

ks. Ireneusz Werbiński

Ks. Tomasz Michalski, *Świętość według Apostoła Pawła*, Warszawa 2000, 269 s. (praca doktorska – UKSW. Wyd. Teologiczny; mszps).

Dnia 13 grudnia 2000 roku na Wydziale Teologicznym Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie odbyła się obrona pracy doktorskiej, z zakresu teologii duchowości, ks. Tomasza Michalskiego pt. *Świętość według Apostoła Pawła*. Promotorem pracy był ks. prof. UKSW dr hab. Ireneusz Werbiński, a recenzentami: ks. prof. dr hab. Walerian Słomka i ks. prof. dr hab. Stanisław Urbański.

Całość problematyki ujęto w czterech rozdziałach. W pierwszym doktorant ukazał historię życia oraz duchową sylwetkę Apostoła Pawła, który w świetle swoich listów i Dziejów Apostolskich jawi się przede wszystkim jako świadek i gorliwy apostoł Jezusa Chrystusa. Spotkanie z Chrystusem pod Damazkiem było dla Pawła największym wydarzeniem w jego życiu, do czego nieustannie odwoływał się w swoich listach. Stąd charakterystycznym rysem jego osobowości jest całkowite zaangażowanie w posługę dawania świadectwa o Jezusie. Doktorant w sposób kompetentny i interesujący ukazał osobowość Pawła w kontekście cech naturalnych, cnót nadprzyrodzonych oraz jego stosunku do słuchaczy.

Kluczowym tekstem, do którego odwołuje się doktorant w rozdziale II, jest stwierdzenie Pawła, że wolą Bożą jest uświęcenie wszystkich ludzi (por. 1 Tes 4, 3). W pierwszym paragrafie tego rozdziału autor dokonał analizy starotestamentowego *qadosz* i nowotestamentowego *hagios*, aby poprzez to odkryć biblijną koncepcję świętości. Konsekwencją powołania do świętości jest Pawłowa pareneza, która została podzielona na trzy grupy: ascezę negatywną, pozytywną oraz naśladowanie Chrystusa. Negatywną formę ascezy uwydatnia i obrazuje słowo *nekrosate*, które służy do ukazania postawy, jaką powinien zająć chrześcijanin wobec występków zamieszczonych w katalogach wad: czynów przeciwnych porządkowi społecznemu, występków seksualnych i wykroczeń dotyczących życia religijnego. Natomiast asceza pozytywna jest scharakteryzowana przez wezwanie do naśladowania Chrystusa i przyobleczenie się w „nowego człowieka”. Paweł, sam będąc naśladowcą Chrystusa, wielokrotnie zachęca wiernych, aby naśladowali go tak, jak on naśladuje Chrystusa: „Bądźcie naśladowcami moimi, tak jak ja jestem naśladowcą Chrystusa” (1 Kor 11, 1). Ks. prof. W. Słomka podkreślił w swej recenzji dobre przygotowanie biblijne doktoranta, na co wskazuje odwoływanie

się do oryginalnych języków Biblii. Dzięki temu wszystkie terminy użyte przez św. Pawła do wyrażenia negatywnego i pozytywnego rozumienia ascezy ożyły w swych zabarwieniach i odcieniach.

Powszechnie powołanie do świętości autor pracy ujął w dwóch płaszczyznach: mistycznej i moralnej, co stanowi treść trzeciego rozdziału. Słusznie autor odwołał się do Pawłowej teologii chrztu, jako podstawy powszechnego powołania do świętości. O chrzcie też Paweł mówi w aspekcie negatywnym – jako udziale w śmierci Chrystusa oraz pozytywnym – jako zmartwychwstaniu z Chrystusem ku nowemu życiu. Życie z Chrystusem i w Chrystusie rozpoczęte na chrzcie prowadzi do odkrycia rzeczywistości cierpienia, które jest wpisane w historię każdego człowieka. Nie ominęło ono także Apostoła Narodów, co więcej, było zapowiedziane przez Chrystusa już w momencie jego nawrócenia i powołania: „Ja pokażę mu, jak wiele będzie musiał wycierpieć dla mego imienia” (Dz 9, 16).

Świętość charakteryzuje się określonym stylem życia, który w tradycji Kościoła doprowadził do wyodrębnienia się trzech ślubów: czystości, ubóstwa i posłuszeństwa. Aczkolwiek klasyczna triada rad ewangelicznych pojawiła się dopiero w średniowieczu, to jednak korzeniami swymi tkwi ona głęboko w tradycji biblijnej. Najdoskonalszy wzór czystości, ubóstwa i posłuszeństwa mamy w osobie Jezusa. Zasadami tymi w swoim życiu, posłudze i nauczaniu kierował się również św. Paweł, o którym możemy powiedzieć, że dał teologiczne podstawy pod przyszłą koncepcję życia według rad ewangelicznych. Świętość życia konkretyzuje się w postawie moralnej ucznia Chrystusa, który powinien odznaczać się właściwymi sobie kwalifikacjami moralnymi, nazywanymi cnotami teologicznymi i kardynalnymi. Paweł, wzywając do ewangelicznego stylu życia, wskazuje równocześnie na potrzebę nieustannej modlitwy, która posiada wymiar apostołski i powszechny. Ks. prof. S. Urbański zwrócił uwagę w swej recenzji na to, że choć doktorant postawił mistykę przed ascezą, „pewien niedosyt w tym rozdziale może budzić skromne wyeksponowanie nowego ujęcia przez św. Pawła w przedstawieniu mistycznego wymiaru świętości chrześcijanina, jego doświadczenia Boga i mistycznego zjednoczenia z Chrystusem”.

Świętość rodzi się i rozwija w Kościele. „Wszyscy bowiem w jednym Duchu zostali ochrzczeni, aby stanowić jedno Ciało: czy to Żydzi, czy Grecy, czy to niewolnicy, czy wolni. Wszyscyśmy też zostali napełnieni jednym Duchem” (1 Kor 12, 13), który uświęca cały Kościół, o czym mówi czwarty rozdział recenzowanej pracy. Uświęcająca moc Ducha Świętego udziela rozmaitych darów i charyzmatów koniecznych do posługi w Kościele, dlatego analizując eklezyjalny wymiar świętości, autor pracy ukazał najpierw Pawłowe rady i zachęty dla duszpasterzy, od których w znacznym stopniu zależy rozwój królestwa Bożego na ziemi i świętość życia wiernych. Istotą ich posługi ukazują liczne metafory, którymi tak chętnie posługiwał się Apostoł Narodów. Wspólnym elementem tych metafor jest idea pewnej zdobywczości, ekspansji, zagarniania coraz większych obszarów świata i zdobywania coraz liczniejszych rzesz ludzi dla Ewangelii. Apostolska posługa duszpasterzy ma się wyrażać poprzez głoszenie Słowa, czyn kapłański, uniwersalizm oraz wolność w stosunku do dóbr materialnych. Wśród tych obowiązków Paweł eksponuje rolę posługi Słowa. Głoszenie Dobrej Nowiny było tym zada-

niem, któremu Paweł podporządkował całe swoje życie: „Biada mi, gdybym nie głosił Ewangelii” (1Kor 9, 16). Metody ewangelizacyjne św. Pawła (indukcyjna i kerygmaticzna) są uznawane przez współczesnych teologów jako wzór nowej ewangelizacji.

Przedmiotem duszpasterskiej troski Apostoła Pawła byli również wierni żyjący w rodzinach. Duchowość życia rodzinnego Apostoł zawarł w tzw. tablicach domowych, gdzie podał konkretne wskazania w odniesieniu do żon, mężów i dzieci. Paweł nie ogranicza się jedynie do wysuwania żądań, ale podaje również nadprzyrodzoną motywację, która ma ułatwić realizację powołania do świętości. Tak typowy dla Pawła chrystocentryzm objawia się również w jego pareniezie małżeńskiej i rodzinnej. I tak, żony mają być poddane mężom jak Panu (Ef 5, 22), mężowie mają miłować żony na wzór miłości Chrystusa do Kościoła (Ef 5, 25), a dzieci mają być posłuszne swoim rodzicom, bo to jest miłe Panu (Kol 3, 20) i warunkuje pomyślność i długowieczność (Ef 6, 3).

Obydwaj recenzenci podkreślili, że rozprawa doktorska ks. lic. Michalskiego zasługuje na duże uznanie pod względem merytorycznym i metodologicznym. Została oparta na materiale źródłowym w językach oryginalnych. W analizie i interpretacji tekstu doktorant korzystał z najnowszych słowników i literatury przedmiotu; oprócz języka polskiego również z dzieł w języku angielskim i niemieckim. Recenzenci podkreślili też jasność i elastyczność języka pracy oraz dużą umiejętność zwrócenia syntez. Ks. prof. W. Słomka napisał w recenzji, że „finezja syntez jaśnieje całym blaskiem w zakończeniu, które jak w zwierciadle ukazuje dorobek całej rozprawy w jej zasadniczych wątkach”. Obydwaj recenzenci napisali, że choć praca ks. T. Michalskiego *Zagadnienie świętości według Apostoła Pawła* ujmuje zagadnienie w sposób selektywny i bardzo syntetyczny, to jednak „należy wyrazić uznanie dla jej autora za podjęcie tego ważnego tematu dla świadomości i życia chrześcijańskiego; tematu nie mającego w polskim piśmiennictwie biblijnym i teologicznym wszechstronnego opracowania”. Biorąc pod uwagę poziom pracy i to, że dotąd nie ma publikacji na ten temat w literaturze polskiej, Komisja Wydziałowa obecna na doktoracie i recenzenci postulowali, aby praca ukazała się drukiem.

ks. Ireneusz Werbiński

Ks. Zbigniew Zarembski, *Wychowanie do wiary w nauczaniu Jana Pawła II. Studium teologiczno-pastoralne*, Lublin 2001, 350 s. (praca doktorska – KUL. Wyd. Teologiczny; mszps).

Człowiek i wiara to jakby dwa nierozłączne ogniwa. Moc tego połączenia i wzajemny wpływ na siebie będą o tyle trwałe, o ile zostanie zrealizowany proces wychowania do wiary. Zakłada on dojrzewanie do wiary przez doświadczenie wiary innych ludzi. Zarazem powoduje wzrost wiary u innych osób przez osobistą wiarę danego człowieka (por. KKK 166). Wymieniony wyżej proces nie jest dziełem tylko ludzkim, ale sam Bóg jako pierwszy Wychowawca włącza się w dzieło wychowania.

Jeśli by doszukiwać się jakiegoś wzoru i zarazem autorytetu, który pokazywałby nam współczesnym drogę wychowania do wiary, wielu mogłoby wskazać na